

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ШЕВЧУК СЕРГІЙ ВАЛЕНТИНОВИЧ

УДК 657.1:336.221

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ
ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса - 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права» (м. Херсон) Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
ЛАГОДІЄНКО Володимир Вікторович,
Одеська національна академія харчових технологій,
професор кафедри маркетингу, підприємництва і
торгівлі.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук
КОВАЛИШИН Петро Володимирович,
Міністерство економічного розвитку і торгівлі,
радник відділу радників Департаменту забезпечення
роботи;

доктор економічних наук, доцент
НАУМОВА Лариса Миколаївна,
Херсонський національний технічний університет,
професор кафедри зовнішньоекономічної
діяльності.

Захист відбудеться "25" грудня 2014 р. о 12:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.088.04 у Одеській національній академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеської національної академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112.

Автореферат розісланий "24" листопада 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.С. Кайтанський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Поглиблення ринкових відносин, перехід від індустріальної до інформаційної парадигми розвитку суспільства, інституціональні зміни процесів господарського життя вимагають відповідної трансформації системи управління, розширення кола його об'єктів та обґрунтування підходів до їх відображення. Одним з невирішених в процесі реформування вітчизняної управлінської системи залишається питання узгодження процедур формування інформації про результати діяльності цілей фінансової звітності харчових підприємств. Ситуація ускладнюється тим, що прийнята на сучасному етапі в Україні концепція розвитку економічних систем, яка не має пріоритету над податковими та законодавчими неузгодженнями, не регламентує методичні аспекти управління економічними результатами діяльності на харчових підприємствах. В практичній роботі це призводить до необхідності здійснення додаткових управлінських процедур, спрямованих на визначення елементів економічних результатів, що не завжди є виправданим з позицій як методологічної коректності, так і економічної доцільності.

Зважаючи на це актуальним виглядає вирішення кола питань щодо гармонізації правил визначення економічних результатів діяльності харчових підприємств шляхом розробки методичних положень відображення різних оцінок господарських фактів в межах удосконалення системи управління. Досягнення цього можливе на основі глибокого вивчення природи виникнення системних суперечностей та протиріч при обчисленні економічних результатів для різних цілей.

Серед наукових праць, в яких досліджувались питання організаційно-методичних аспектів відображення та контролю економічних результатів як об'єктів оподаткування, необхідно виділити праці таких учених, як: Білухи М.Т., Ф.Ф. Бутинця, І.К. Дрозд, П.Є. Житного, З.В. Задорожного, С.Ф. Голова, С.В. Калюги, М.Д. Корінька, Л.Г. Ловінської, О.І. Малишкіна, С.В. Мниха, Л.М.Наумової, Т.І. Єфименко, В.П. Пантелєєва, П.Я. Хомина, Г.А. Ямборко. Питанням розвитку харчових підприємств присвятили праці такі вітчизняні вчені, як А.Ф. Гончар, В.Д. Гончаров, П.В.Ковалишин, Д.Ф. Крисанов, В.В.Лагодієнко, Ю.П.Лебединський, ІД. Слюсар, В.Г. Трегобчук та інші.

Аналіз наукових праць свідчить, що сьогодні основна увага приділяється дослідженню особливостей ефективності розвитку харчових підприємств загалом, тоді як недостатньо вивченими і необхідними залишаються питання формування механізмів управління економічними результатами діяльності на підприємствах харчової промисловості. Однак, проблема постає не в формуванні загальних теоретичних напрямів управління економічними результатами, а у пошуку шляхів стимулювання механізмів їх управління. Потребують удосконалення питання методики визначення оподаткованого економічного результату, його облікового та звітного відображення. Актуальність, недостатня теоретична і методична розробленість та практична значимість вищевказаних проблем зумовила вибір теми дисертаційного дослідження, мету і постановку завдань.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у зв'язку з тематикою науково-дослідних робіт Міжнародного університету бізнесу і права за темами “Фінансово-економічний механізм сталого розвитку аграрних підприємств в умовах трансформації до СОТ” (номер державної реєстрації 0109U002936) та “Ефективне використання ресурсного потенціалу АПК України в умовах глобалізації світової економіки” (номер державної реєстрації 0109U002938). В межах наукової програми автором виконанні дослідження, які пов'язанні з удосконаленням формування та оцінки політики управління економічними результатами діяльності харчових підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розробка й обґрунтування теоретико-методичних засад та науково-практичних рекомендацій з формування механізмів управління економічними результатами діяльності харчових підприємств.

Для досягнення мети дослідження було визначено і вирішено комплекс завдань:

- розробити концепцію формування механізму управління економічними результатами діяльності на харчових підприємствах;
- розвинути трактування економічних категорій «економічного результату» та «прибутку» підприємства;
- визначити сутність та зміст економічних результатів діяльності харчових підприємств.
- удосконалити методично-інформаційний інструментарій управління економічними результатами діяльності на харчових підприємствах;
- запропонувати методичний підхід в дослідженні рівня управління економічними результатами діяльності харчових підприємств;
- розробити організаційно-методичний підхід до формування управлінської політики харчового підприємства;
- розкрити складові системи чинників впливу на результати економічної діяльності харчового підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси управління економічними результатами діяльності харчових підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів управління економічними процесами діяльності харчових підприємств.

Методи дослідження. Методологічною основою проведеного дослідження стали діалектична теорія пізнання та фундаментальні положення сучасних економічних і інформаційних теорій. В роботі використовувалися теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження, зокрема: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формування висновків); монографічний, історичний та причинно-наслідкового зв'язку (встановлення економічної сутності категорії економічного результату); системного аналізу, індукції та дедукції (обґрунтування організаційно-методичних аспектів облікового відображення та контролю операцій з формування економічного результату харчових підприємств); графічних зображень даних, прийомів аналізу

відносних та абсолютних величин, порівняння (вивчення складу й структури в розвиткові харчових підприємств); економіко-математичного моделювання, формалізації (обґрунтування положень щодо оцінки формування управлінської політики в частині формування інформації про оподатковуваний економічний результат).

Інформаційну базу дослідження складають: законодавчо-нормативні акти України, статистичні і аналітичні дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, звітні дані підприємств харчової промисловості; публікації вітчизняних і закордонних вчених-економістів з дослідженої проблематики та інші джерела.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретично-методичних засад та розробці практичних рекомендацій з формування механізмів управління економічними результатами діяльності харчових підприємств. Основні результати отримані автором у дисертаційному дослідженні, які характеризуються науковою новизною і виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

- розроблено концепцію формування механізму управління економічними результатами діяльності харчових підприємств, як домінуючої організаційно-управлінської підсистеми управління господарською діяльністю харчового підприємства, дія якої націлена на забезпечення стійкого зростання прибутковості та оптимального економічного розвитку підприємства у стратегічній перспективі, що у сукупності сприятиме збільшенню ринкової вартості суб'єкта господарювання;

удосконалено:

- методично-інформаційний інструментарій управління економічними результатами діяльності харчових підприємств, який доповнено функцією аналізу чинників, що позитивно або негативно впливають на економічні результати фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема: загальноекономічних чинників, галузевих факторів та внутрішні факторів харчового підприємства;

- методичний підхід до дослідження рівня управління економічними результатами діяльності харчових підприємств, який, на відміну від існуючих, доповнений показником зміни обсягу власного капіталу, що виражає економічну результативність функціонування підприємства утвореної в процесі його господарської діяльності;

- організаційно-методичний підхід до формування управлінської політики харчового підприємства в частині визначення економічних результатів діяльності, які передбачають обов'язкове врахування мети, завдання, вимоги, етапів формування, об'єкти та елементи визначення результату, і сприяє підвищенню якості облікового забезпечення процесу формування економічних результатів;

дістали подальший розвиток:

- трактування економічних категорій «економічного результату» та «прибутку» підприємства, де економічний результат характеризує якісні та

кількісні показники результативності господарської діяльності підприємства, а прибуток - позитивне (додатне) значення фінансового результату, що свідчить про високу результативність господарської діяльності та ефективне використання капіталу;

- визначення сутності та змісту економічних результатів діяльності харчових підприємств, що розкриваються через економічну ефективність виробництва, зростання обсягів виробництва та обсягів реалізованої продукції, прибутку, ресурсів та матеріальної бази;

- система чинників впливу на результати економічної діяльності харчового підприємства, де на результати економічної діяльності підприємства безпосередньо впливають: рівень беззбитковості, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.

Практичне значення одержаних результатів. Наукові результати дослідження й основні положення дисертації доведені до рівня проектних системно-функціональних рішень, методичних розробок і практичних рекомендацій, які можуть використовуватися в забезпеченні управління економічними результатами діяльності на харчових підприємствах.

Результати дослідження, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, використовуються у практичній діяльності Миколаївської обласної державної адміністрації (довідка № 117/06-17-68/6-14 від 27.01.2014р.); ПАТ “Баштанський сирзавод” Баштанського району (довідка № 144 від 02.04.2014 р.); ПАТ "Первомайський молочноконсервний комбінат" (довідка № 1342 від 12.12.2013 р.); в навчальному процесі Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (довідка №69-11/7 від 04.01.2013р.).

Особистий внесок здобувача. Основні положення, висновки та рекомендації сформульовані і обґрунтовані автором самостійно. Найбільш вагомий внесок автора полягає в розробці науково-теоретичних основ та прикладних положень управління економічними результатами діяльності харчових підприємств.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи доповідались, обговорювались та отримали позитивну оцінку на таких науково-практичних конференціях: Всеукраїнській науково-практичній конференції “Обліково-аналітичне забезпечення в системі фінансово-економічної інформації”, НУК (м. Миколаїв, 2009р.); Всеукраїнської науково-практичної конференції "Теория и практика экономических исследований", НУК (м. Миколаїв, 2010р.); Форумі молодих науковців “Макаровські читання - 2011”, НУК (м. Миколаїв, 2011р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції "Проблеми та перспективи розвитку економічного аналізу" НУК (м. Миколаїв, 2012р.); Всеукраїнській інтернет – конференції “Розвиток економічних процесів в умовах інтеграційних процесів”, МДАУ (м. Миколаїв, 2012р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Соціально-економічні орієнтири розвитку регіонів» (м. Миколаїв, 2012 р.); Третій науковій конференції аспірантів, пошукувачів та магістрів "Облік, аналіз та контроль в системі управління підприємницькими структурами", Національний

університет "Львівська політехніка" (м. Львів, 2013р.) VII Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток наукових досліджень» (м. Полтава, 2013 р.); а також на науково-методичних семінарах Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв, 2009-2014 рр.).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані в 10 наукових працях, з яких 6 - у фахових виданнях, 1 – у науковому періодичному виданні інших держав, 3 - тези науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій – 3,03 друк. арк., з них 2,67 друк.арк. надруковано у фахових виданнях.

Обсяг і структура дисертації. Дисертація викладена на 173 сторінках комп'ютерного тексту і складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 154 найменувань. Робота містить 32 таблиці, 14 рисунки, 18 формул.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретико-методичні засади управління економічними результатами діяльності харчових підприємств» досліджено теоретичні основи визначення сутності економічних результатів; обґрунтовано місце управління економічними результатами в підходах до класифікації; визначено організаційно-методичні аспекти управління економічними результатами харчових підприємств.

Дослідження показали, що економічні результати відображають мету підприємницької діяльності, її дохідність, і є вирішальними для підприємства. Окрім його керівництва і колективу вони цікавлять вкладників капіталу, кредиторів, державні органи, фондові біржі тощо. Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного удосконалення його матеріальної бази і продукції, всіх форм інвестування. Він служить джерелом сплати податків. Але фінансовий результат являє собою складну економічну категорію, що потребує більш поглибленого вивчення сутності, ролі, особливостей формування, розподілу, використання фінансових результатів та їх впливу на господарську діяльність підприємства, тому потребують подальших глибоких досліджень.

Економічний результат являє собою сукупність прибутку або збитку від реалізації продукції, робіт, послуг, а також позареалізаційних доходів і витрат. Отже, в якості найбільш поширеного та універсального показника економічних результатів виступає прибуток, який як економічний показник, дозволяє поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, як суб'єкта господарювання, робітників і власника підприємства. Прибуток синтезує в собі всі сторони діяльності підприємства, характеризує ефективність його господарської діяльності в цілому, це результат фінансово-господарської діяльності підприємства, та частина вартості продукту, що реалізується суб'єктом господарювання, що залишається після покриття виробничих та інших, пов'язаних з виробництвом витрат.

Встановлено, що іншими основними економічними результатами діяльності харчового підприємства є обсяг виготовленої та реалізованої продукції, валовий дохід, прибуток, вартість майнового комплексу підприємства. Економічні результати роботи підприємства залежать від конкурентоспроможності, попиту на його продукцію, рівня рейтингу, ділової активності та ділової репутації. На результати економічної діяльності підприємства впливають: рівень беззбитковості, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.

Економічні результати діяльності харчового підприємства відображають у цілому ефективність використання його економічного потенціалу, який включає: кадровий, технічний, виробничий і фінансовий потенціал. Метою діяльності більшості суб'єктів господарювання в ринковій економіці є примноження вкладеного власниками капіталу. Це може відбуватись або у формі прибутку, або шляхом збільшення вартості підприємства, що неодмінно призведе до зростання величини його власного капіталу.

Доведено, що категорія економічного результату є ширшим поняттям порівняно із категорією прибутку, оскільки, показник прибутку є однією із двох форм (прибуток чи збиток) відображення економічного результату господарської діяльності підприємства. Фінансовий результат характеризує якісні та кількісні показники результативності господарської діяльності підприємства, а прибуток позитивне (додатне) значення економічного результату, що свідчить про високу результативність господарської діяльності та ефективне використання капіталу. Негативне (від'ємне) значення категорії економічного результату відображається у показнику збитку, який свідчить про низький рівень або відсутність результативності господарської діяльності, неефективне управління ресурсним, виробничим та економічним потенціалами підприємства, невміле використання наявного капіталу, низьку якість роботи менеджменту підприємства тощо.

Основними завданнями аналізу економічних результатів діяльності підприємства є:

- вивчення можливостей одержання прибутку відповідно до наявного ресурсного потенціалу підприємства та кон'юнктури ринку;
- здійснення системного контролю за процесом формування прибутку та зміною його динаміки;
- визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на економічні результати діяльності підприємства;
- вивчення напрямків і тенденцій розподілу прибутку;
- розрахунок і оцінка показників рентабельності;
- вироблення рекомендацій, спрямованих на мобілізацію виявлених резервів зростання прибутку та рентабельності.

Управління економічними результатами можна розглядати щонайменше з двох позицій: 1) як функцію економічного менеджменту; 2) ототожнення з процесом управління прибутком підприємства. Управління економічними результатами; по перше, є значно ширшим поняттям, ніж управління

прибутком; по друге, його не доцільно ототожнювати з функціями економічного менеджменту.

У другому розділі «Аналіз та оцінка економічних результатів діяльності харчових підприємств» проаналізовано тенденції економічного розвитку харчових підприємств; досліджено економічні результати діяльності харчових підприємств; визначено особливості управління та процедура визначення економічних результатів.

Аналіз показав, що в Україні промислове виробництво харчових продуктів здійснюють понад 5600 підприємств, що становить 11,9% вцілому по промисловості, на яких працює більше 349 тисяч робітників. Харчові підприємства уже багато років поспіль досягають високих темпів зростання виробництва (в середньому на 10 відсотків) та утримують одне з перших місць в структурі харчового виробництва України. Для визначення зміни реальної продуктивності виробництва і ефективності діяльності харчових підприємств в контексті приєднання України до СОТ проведемо статистичний аналіз зміни обсягів реалізованої продукції за видами діяльності за 2008-2012 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяг реалізованої продукції за видами діяльності, млн. грн.

Види діяльності	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2012 р. до 2008 р. у %
Виробництво продуктів харчування	126766,2	120047,5	125449,7	133854,8	136264,2	107,5
Виробництво м'яса і м'ясних продуктів	25988,7	23026,0	24591,8	26214,8	27237,2	104,8
Переробка і консервація фруктів і овочів	9012,1	7579,2	7154,8	8063,4	8466,6	93,9
Виробництво олії і тваринних	12281,1	15977,7	17176,1	17983,3	19853,6	161,7
Виробництво молочних продуктів	29475,9	26557,8	26106,3	24566,0	25524,1	86,6
Виробництво продуктів борошно-мельно-круп'яної промисловості, крохмалів і крохмальних продуктів	6320,1	5865,0	5636,3	5715,2	5972,4	94,5
Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	18150,3	16462,3	16511,7	16544,7	16528,2	91,1
Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання	6141,6	5576,5	5972,5	5960,5	6234,7	101,5
Виробництво інших продуктів харчування	1291,3	1184,2	1277,7	1509,0	1413,9	109,5
Виробництво какао, шоколаду і цукрових кондитерських виробів	7006,9	6845,8	7119,6	6955,9	6775	96,7
Виробництво напоїв	38631,1	35811,0	37530,0	35353,2	34999,7	90,6

Так, на підприємствах з виробництва продуктів харчування і напоїв у 2008 р. не було досягнуто обсягів реалізованої продукції 2007 р., відставання склало 2,1%, що менше ніж в переробній промисловості і промисловості в цілому (6% і 5,2% відповідно). Найбільше відставання сталося у виробництві

олії і жирів - 10,3%. При цьому приріст продукції відбувся у виробництві продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів і крохмальних продуктів - 7,1%; сухарів і сухого печива; виробництві борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання - 4,4% і какао, шоколаду і цукрових кондитерських виробів - 2,6%.

У 2009 р. світова криза позначилася практично на усіх видах виробництва продукції харчової промисловості: зниження склало 6% порівняно з 2008 р., хоча зниження випуску продукції в переробній промисловості склало 26,5%, а в промисловості в цілому - 21,9%. Незважаючи на кризу, відбувся приріст у виробництві олії і жирів (30,1%). Це можна пояснити зокрема тим, що падіння експортних поставок цього виду продукції було найменшим серед основних груп товарів харчової промисловості. У 2010 р. випуск продукції харчової промисловості збільшився на 3,2%, що є на порядок меншим порівняно з переробною промисловістю (13,9%) і промисловістю в цілому (11,2%). За усіма видами продукції спостерігався більш-менш рівний приріст (падіння) виробництва до 7% (10%). У 2011-2012 р. темпи приросту випуску продукції харчової промисловості були незначні. У 2011 р. найбільший приріст обсягів продукції відбувся у виробництві неосновних продуктів харчування (18,1%), переробці і консервації фруктів і овочів (12,7%), м'ясної промисловості (6,6%). Незважаючи на тенденції до падіння виробництва продукції, у 2012 р. збільшилися обсяги випуску продукції олії і жирів (на 10,4%), переробки і консервації овочів і фруктів (на 5%), м'ясної промисловості (на 4,5%), продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів і крохмальних продуктів (4,5%), сухарів і сухого печива; борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання (4,6%).

Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування харчових підприємств за результатами 2012 року склав 3412,2 млн. грн. Серед харчових підприємств 63,0 % підприємств одержали прибуток 7757,7 млн. грн., 37,0 % підприємств одержали збиток 4345,5 млн. грн.

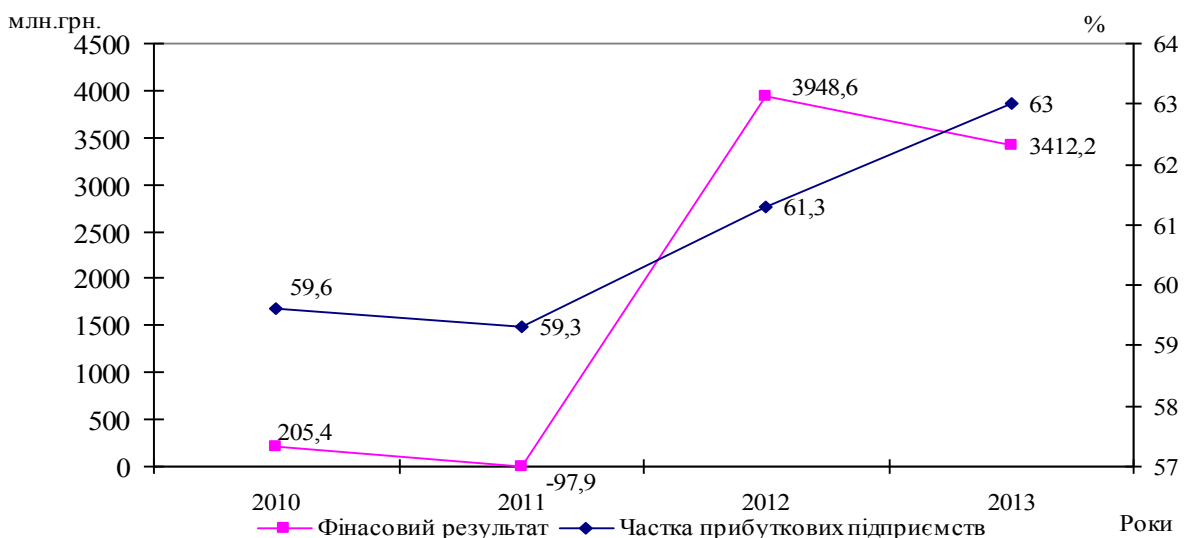

Рис.1. Фінансовий результат та частка прибуткових харчових підприємств

Доведено, що ефективність роботи підприємств харчової промисловості України та зниження залежності ринку продовольчих товарів від імпорту мають забезпечуватися шляхом розвитку сільськогосподарської сировинної бази, підвищення продуктивності праці за рахунок упровадження нових ресурсозберігаючих технологій, підвищення науково-технічного та технологічного рівня виробництва, розвитку коопераційних зв'язків між постачальниками сировини, виробниками та реалізаторами продукції, створення рівних умов конкуренції для вітчизняних та іноземних виробників; гармонізації українських стандартів виробництва та переробки сільськогосподарської продукції з європейськими; забезпечення пріоритетного розвитку виробництва кінцевої продукції глибокої переробки.

Дослідженням встановлено, що в нинішніх конкурентних умовах найбільш конкурентоздатними виявляються харчові підприємства з великими потужностями, які можуть бути більш гнучкими на ринку, а також диверсифікувати своє виробництво залежно від вимог споживачів як внутрішнього так і зовнішнього ринків, впроваджувати нові технології і, як результат, випускати більш конкурентоспроможну продукцію. Такий стан справ підтверджує і кількість прибуткових великих підприємств, число яких постійно зростає порівняно з підприємствами середньої і малої величини, серед яких кількість прибуткових підприємств залишається постійним.

Важливе значення має аналіз чинників, що позитивно або негативно впливають на економічні результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Так, встановлено, що до чинників, котрі визначають успіх харчових підприємств, відносяться: контроль за конкурентами, орієнтація на запити клієнтів, облік кон'юнктури ринку, згуртованість співробітників, чітке визначення цілей і системи цінностей, облік особистих особливостей і звичок працівників, їх особиста зацікавленість у результатах праці, маркетинг, просування на ринок соціально значимих, престижних товарів і послуг.

У *третьому розділі «Формування механізмів управління економічними результатами діяльності харчових підприємств»* розкрито особливості формування економічного механізму управління економічними результатами діяльності харчових підприємств; досліджено використання аналізу в управлінні економічними результатами діяльності харчового підприємства; визначено стратегічні напрямки удосконалення господарської діяльності харчових підприємств.

Зростання результативності, прибутковості, конкурентоспроможності, платоспроможності, ринкової вартості суб'єкта господарювання, формують основні засади стабільного економічного розвитку харчових підприємств. Тому, для оптимального забезпечення економічного розвитку суб'єктів господарювання необхідно, спочатку, сформувати ефективну систему управління економічними результатами їх господарської діяльності, оскільки, цей показник є ключовим індикатором ступеня розвитку економіки підприємства.

Приймаючи до уваги дані потреби, теоретичні основи трактування роботи механізму управління економічними результатами харчового підприємства маємо можливість показати графічно на рис.2.

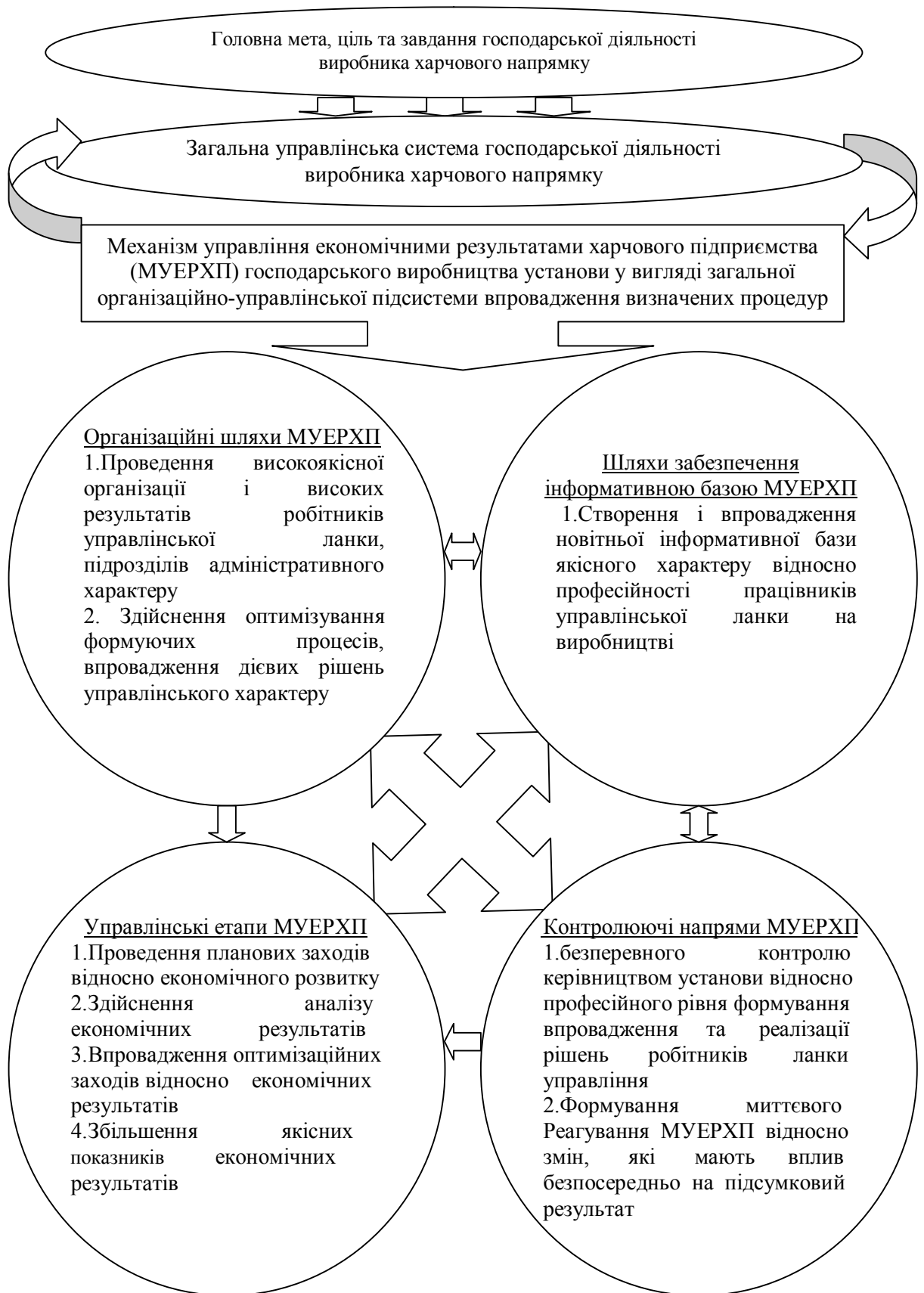

Рис. 2. Концепція функціонування механізму управління економічними результатами харчового підприємства

Проведені дослідження дають змогу побачити, що дійсно дієве управління економічними кінцевими підсумками, нашою хує на потребу в формуванні механізму управління економічними результатами харчового підприємства МУЕРХП в рамках загальної системи їхнього управління. Механізм управління економічними результатами харчового підприємства потрібно досліджувати як частку передових організаційно-управлінських підпорядкованих систем відносно повної управлінської системи роботи виробничої установи, робота якої направлена на формування поступового збільшення прибутку і найбільш відповідному економічному зростанню виробничої установи в довгостроковому періоді його роботи, що загалом надасть максимального зростання ринкової цінності підприємства.

Механізм управління економічними результатами підприємства харчової сфери економічного характеру вважається інтенсивна, загальна частина системи, що в свою чергу заздалегідь встановлює впровадження визначених процедур, які направлені на формування постійного збільшення доходу, найкращої мобілізації та застосування максимального потенціалу економічного зростання виробничої установи на подальші роки його функціонування, що в свою чергу надасть можливість суттєво збільшити ринкову ціну підприємства і в свою чергу є метою повної управлінської системи підприємства харчового типу. Досліджуваний механізм має створювати надійні умови для виконання загального числа управлінських функцій, втілення головної мети і основних управлінських завдань економічних результатів відповідно заздалегідь поставленої мети.

Заздалегідь визначено, що за для формування дієвого управління результатами економічного характеру роботи харчового підприємства, потрібно відокремити головні фактори, покращення яких дало б змогу досягти основної мети економічного характеру і конкретизувати необхідні (дієві) напрямки управління економічними результатами харчового підприємства.

Задля того, щоб вірно встановити цільовий критерій (фактор) управління результатами економічного характеру досліджуваного підприємства потрібно працівникам управлінської ланки постійно проводити діагностику результатів діяльності на основі використання запропонованого нами алгоритму дослідження рівня якості управління економічними результатами діяльності харчових підприємств, рис.3.

Основними показниками для визначення оцінки економічних результатів за результатами нашого дослідження є: чиста теперішня вартість; внутрішня норма дохідності; модифікована внутрішня норма дохідності; індекс рентабельності. В той же час, наявність формальних методів визначення доцільності оцінки економічних результатів не є гарантією забезпечення обґрунтованої інформації для прийняття управлінських рішень у цій сфері. Важливе значення в процесі аналізу має врахування окремих методичних вимог. Ситуація надмірної розбіжності в методах оцінки економічних результатів є наслідком специфічної особливості поняття „економічні результати», що відображає багатоаспектну діяльність підприємств.

Дослідження показують що більшість підприємств харчової промисловості потребують докорінного оновлення матеріально-технічної бази,

оскільки умови конкурентної боротьби вимагають впровадження сучасного високопродуктивного устаткування і новітніх технологій, широкого залучення наукового та кадрового потенціалу. Класифікацію чинників що впливають на підвищення ефективності виробництва методологічно можна звести до наступних: чіткого визначення джерел підвищення ефективності; визначення основних напрямків розвитку та вдосконалення виробничо-комерційної діяльності господарських суб'єктів; вплив на створення місця реалізації продукції (формування поведінки споживача). Загалом актуальність проблем наукового забезпечення харчової промисловості є беззаперечною й стратегічно важливою в умовах розв'язання завдань щодо подолання кризових явищ в галузі та досягнення сталого економічного зростання.

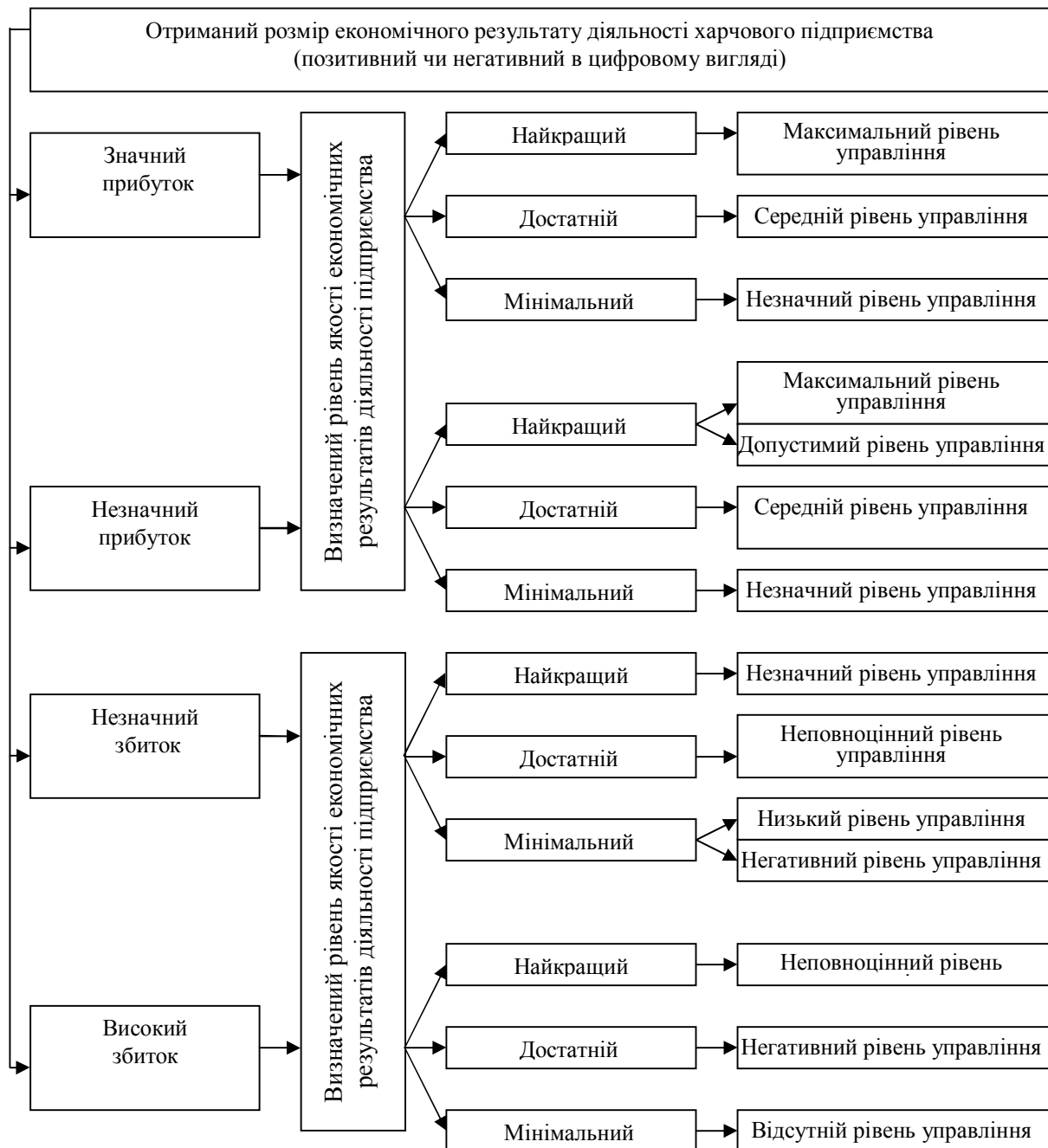

Рис. 3. Алгоритм дослідження рівня якості управління економічними результатами діяльності харчових підприємств

Важливим при розумінні внутрішнього контролю за якістю управління економічними результатами є відокремлення від його елементів умов, які визначають функціонування середовища контролю. До них належать законодавчі, організаційні, економічні, технічні, соціальні та інші умови, які визначають законодавчі обмеження щодо організації системи внутрішнього контролю, наявність необхідних ресурсів для реалізації поставлених завдань, рівень методичного, інформаційного та технічного забезпечення тощо. Таким чином, середовище внутрішнього контролю за якістю управління економічними результатами можна інтерпретувати як сукупність умов та дій, які визначають особливості взаємозв'язку суб'єкта та об'єкта в результаті здійснення контрольних дій.

Слід зазначити, що процес формування стратегії підвищення стійкості відрізнятиметься від загального його вигляду. Процес формування стратегії діяльності харчового підприємства має бути безпосередньо орієнтована на роботу в умовах складного, динамічного і нечіткого середовища, у якому стратегія повинна бути компромісом між багатьма протилежними цілями: необхідністю забезпечити ефективність функціонування сьогодні з одночасним формуванням потенціалу для розвитку в майбутньому, розширення обсягів виробництва з одночасним підвищенням якості продукції, одночасне забезпечення конкурентних переваг і на вітчизняному, і на міжнародному ринках, рис.4.

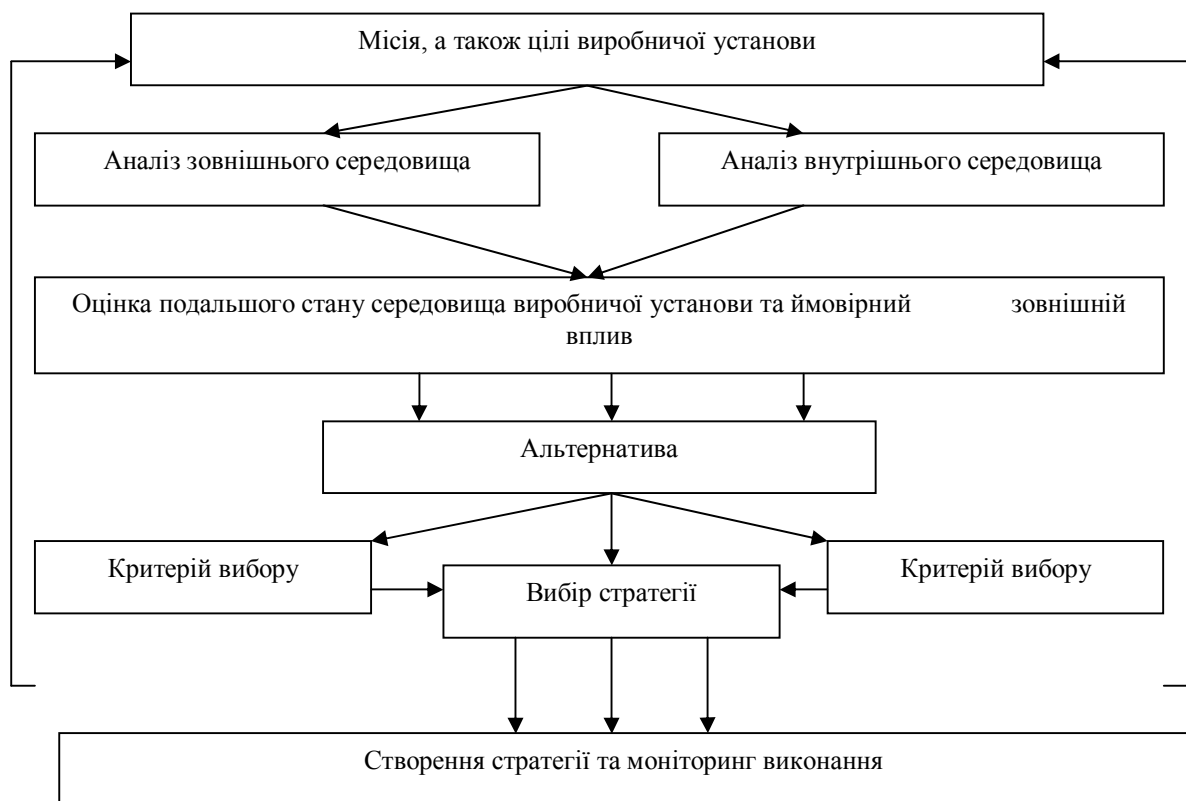

Рис. 4. Процес формування стратегії підприємства

До основних стратегічних напрямів забезпечення економічної стійкості харчового підприємства, варто віднести: удосконалення організаційно-

економічного механізму функціонування підприємства, формування матеріально-технічної бази, застосування економічного потенціалу підприємства, оптимізація поведінки підприємства на ринку, розробка і освоєння ефективних технологій і розвиток соціальної сфери.

Отже, формування економічних результатів може змінюватись залежно від цілей розвитку харчового підприємства. Якщо підприємство загалом спрямоване на високі темпи розвитку, збільшення обсягу продажів, завоювання частки ринку, максимізацію прибутку то метою формування економічних результатів є високі темпи їхнього зростання. Якщо підприємство стабілізує свою діяльність, задовольняючись мінімальним рівнем рентабельності або навіть збитковою діяльністю, то управління економічними результатами повинне бути сконцентроване на отримання такої суми, що забезпечує поточну платоспроможність. А якщо в основу діяльності підприємства покладено інтереси власників, то цільовою настановою формування кінцевих економічних результатів є такі показники, як рентабельність інвестиційного або власного капіталу.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоноване нове вирішення наукового завдання, що полягає у розробці рекомендацій та пропозицій з формування механізму управління економічними результатами діяльності харчових підприємств. Отримані результати дозволяють сформулювати висновки, розробити пропозиції, що мають теоретичне і прикладне значення та свідчать про досягнення мети і виконання поставлених завдань.

1. Економічні результати відображають мету підприємницької діяльності, її дохідність, і є вирішальними для підприємства. Окрім його керівництва і колективу вони цікавлять вкладників капіталу, кредиторів, державні органи, фондові біржі тощо. Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного удосконалення його матеріальної бази і продукції, всіх форм інвестування. Він служить джерелом сплати податків. Але фінансовий результат являє собою складну економічну категорію, що потребує більш поглибленого вивчення сутності, ролі, особливостей формування, розподілу, використання фінансових результатів та їх впливу на господарську діяльність підприємства, тому потребують подальших глибоких досліджень.

2. В якості найбільш поширеного та універсального показника економічних результатів виступає прибуток, який як економічний показник, дозволяє поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, як суб'єкта господарювання, робітників і власника підприємства. Прибуток синтезує в собі всі сторони діяльності підприємства, характеризує ефективність його господарської діяльності в цілому, це результат фінансово- господарської діяльності підприємства, та частина вартості продукту, що реалізується суб'єктом господарювання, що залишається після покриття виробничих та

інших, пов'язаних з виробництвом витрат. Набір головних цільових показників управління економічними результатами діяльності харчового підприємства повинен включати найбільш вагомі показники, які: 1) сприяють реалізації основної мети та ключових завдань управління економічними результатами; 2) відображають результативність, рівень прибутковості, потенціал економічного розвитку господарської діяльності підприємства.

3. Основними економічними результатами діяльності харчового підприємства є обсяг виготовленої та реалізованої продукції, валовий дохід, прибуток, вартість майнового комплексу підприємства. Економічні результати роботи підприємства залежать від конкурентоспроможності, попиту на його продукцію, рівня рейтингу, ділової активності та ділової репутації. На результати економічної діяльності підприємства впливають: рівень беззбитковості, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.

4. Удосконалений методично-інформаційний інструментарій управління економічними результатами діяльності на харчових підприємствах, який доповнено функцією аналізу чинників, що позитивно або негативно впливають на економічні результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Важливе значення має аналіз загальноекономічних чинників, галузевих факторів та внутрішні факторів харчового підприємства.

5. Запропоновано методичний підхід до дослідження рівня управління економічними результатами діяльності харчових підприємств, який, на відміну від існуючих, доповнений показником зміни обсягу власного капіталу, що виражає економічну результативність функціонування підприємства утвореної в процесі його господарської діяльності.

6. Підприємства харчової промисловості, починаючи з 2010 р. мали позитивний чистий прибуток, причому у 2012 р. його величина перевищила рівень 2011 р. в 2,7 рази. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування харчових підприємств за результатами 2012 року склав 3412,2 млн. грн. Серед харчових підприємств 63,0 % підприємств одержали прибуток 7757,7 млн. грн., 37,0 % підприємств одержали збиток 4345,5 млн. грн.

7. Доведено, що в нинішніх конкурентних умовах найбільш конкурентоздатними виявляються підприємства з великими потужностями, які можуть бути більш гнучкими на ринку, а також диверсифікувати своє виробництво залежно від вимог споживачів як внутрішнього так і зовнішнього ринків, впроваджувати нові технології і, як результат, випускати більш конкурентоспроможну продукцію. Такий стан справ підтверджує і кількість прибуткових великих підприємств, число яких постійно зростає порівняно з підприємствами середньої і малої величини, серед яких кількість прибуткових підприємств залишається постійним.

8. Розроблено концепцію формування механізму управління економічними результатами діяльності харчових підприємств, як домінуючої організаційно-управлінської підсистеми управління господарською діяльністю харчового підприємства, дія якої націлена на забезпечення стійкого зростання прибутковості та оптимального економічного розвитку підприємства у

стратегічній перспективі, що у сукупності сприятиме збільшенню ринкової вартості суб'єкта господарювання.

9. Удосконалений організаційно-методичний підхід до формування управлінської політики харчового підприємства в частині визначення економічних результатів діяльності, які передбачають обов'язкове врахування мети, завдання, вимоги, етапів формування, об'єкти та елементи визначення результату, і сприяє підвищенню якості облікового забезпечення процесу формування економічних результатів.

10. Основні стратегічні напрями забезпечення економічної стійкості харчового підприємства передбачають: удосконалення організаційно-економічного механізму функціонування підприємства, формування матеріально-технічної бази, застосування економічного потенціалу підприємства, оптимізація поведінки підприємства на ринку, розробка і освоєння ефективних технологій і розвиток соціальної сфери.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Шевчук С.В. Теоретичні аспекти класифікації прибутку / С.В.Шевчук // Вісник ЖДТУ. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – №4(54) – С. 201-203.
2. Шевчук С.В. Методика внутрішнього контролю операцій з формування оподаткованого прибутку підприємств / С.В.Шевчук // Міжнародний збірник наукових праць. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – №3 (24) – С. 537-542.
3. Шевчук С.В. Розкриття інформації про оподатковуваний прибуток (збиток) у звітності: удосконалення та гармонізація / С.В.Шевчук // Вісник ЖДТУ. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – №4 (62) – С. 394-396.
4. Шевчук С.В. Аналіз економічного розвитку харчових підприємств та особливості управління їх економічними результатами діяльності / С.В.Шевчук // Бізнес-навігатор. – 2013. – № 2(27). – С.185-189.
5. Шевчук С.В. Налоговые разницы как объект учета и контроля / Панченко И.А., Шевчук С.В. // Международный бухгалтерский учет. – 2013. – №13. – С. 61-68. (*Особистий внесок автора: визначено теоретичні засади формування податкових різниць в обліку підприємств*).
6. Шевчук С.В. Особливості формування механізму управління економічними результатами діяльності харчових підприємств / С.В.Шевчук // Бізнес-навігатор. – 2013. – № 3(28). – С.196-200.
7. Шевчук С.В. Економічні результати діяльності харчових підприємств в Україні / С.В.Шевчук // Ефективна економіка: Електронне наукове фахове видання. – 2014. – № 3. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua.

Матеріали конференцій та публікації у інших виданнях:

8. Шевчук С.В. Прибуток як економічна категорія / С.В.Шевчук // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Теорія і практика економічних досліджень". – Миколаїв, 2010 – С. 46-48.

9. Шевчук С.В. Основні характеристики особистості підприємця як генератора прибутку / С.В.Шевчук // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених "Актуальні проблеми реформування економіки". – Том 2. - НУК, 2010. - С. 101-102.

10. Шевчук С.В. Внутрішня звітність підприємства за операціями з формування оподаткованого прибутку / С.В.Шевчук // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, аспірантів та студентів "Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку". – Ірпінь, 2013. – С. 190-191.

АНОТАЦІЯ

Шевчук С.В. Управління економічними результатами діяльності харчових підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2014.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретично-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо реалізації механізмів управління економічними результатами діяльності харчових підприємств.

У роботі розроблено концепцію формування механізму управління економічними результатами діяльності на харчових підприємствах; розвинуто трактування економічних категорій «економічного результату» та «прибутку» підприємства; удосконалено методично-інформаційний інструментарій управління економічними результатами діяльності на харчових підприємствах; удосконалено методичний підхід в дослідженні рівня управління економічними результатами діяльності харчових підприємств; визначено організаційно-методичний підхід до формування управлінської політики харчового підприємства; проаналізовано стан економічного розвитку харчових підприємств та особливості управління їх економічними результатами діяльності; розкрито складові системи чинників впливу на результати економічної діяльності харчового підприємства; доповнено сутність необхідності дослідження економічних результатів діяльності харчових підприємств.

Ключові слова: управління, фінансове планування, харчові підприємства, економічні результати, прибуток.

АННОТАЦИЯ

Шевчук С.В. Управление экономическими результатами деятельности пищевых предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (за

видами экономической деятельности). – Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса, 2014.

Диссертация посвящена обоснованию теоретико-методических основ и разработке практических рекомендаций относительно реализации механизмов управления экономическими результатами деятельности пищевых предприятий. В работе разработана концепция формирования механизма управления экономическими результатами деятельности на пищевых предприятиях; развита трактовка экономических категорий «экономического результата» и «прибыли» предприятия; усовершенствован методически-информационный инструментарий управления экономическими результатами деятельности на пищевых предприятиях; усовершенствован методический подход в исследовании уровня управления экономическими результатами деятельности пищевых предприятий; определен организационно-методический подход к формированию управленческой политики пищевого предприятия; сделан анализ состояние экономического развития пищевых предприятий и особенностей управления их экономическими результатами деятельности; раскрыты составные системы факторов влияния на результаты экономической деятельности пищевого предприятия; дополнена сущность необходимости исследования экономических результатов деятельности пищевых предприятий.

Разработана концепция формирования механизма управления экономическими результатами деятельности на пищевых предприятиях, которая предусматривает эффективное использование экономических методов управления, действие которых основано на широком употреблении экономических рычагов. Его необходимо рассматривать с точки зрения одной из доминирующих организационно-управленческих подсистем общей системы управления хозяйственной деятельностью пищевого предприятия, реализация которой нацелена на обеспечение тенденции стойкого роста прибыльности и оптимального экономического развития предприятия на протяжении долгосрочной перспективы его хозяйственной деятельности, что в совокупности будет способствовать увеличению рыночной стоимости субъекта ведения хозяйства.

Усовершенствованно методически-информационный инструментарий управления экономическими результатами деятельности на пищевых предприятиях, который дополнен функцией анализа факторов, которые положительно или негативно влияют на экономические результаты финансово-хозяйственной деятельности предприятия. Важное значение имеет анализ общеэкономических факторов, отраслевых факторов и внутренние факторы пищевого предприятия;

Усовершенствованно методический подход в исследовании уровня управления экономическими результатами деятельности пищевых предприятий, который, в отличие от существующих, дополненный показателем изменения объема собственного капитала, что выражает экономическую

результативность функционирования предприятия образованной в процессе его хозяйственной деятельности.

Усовершенствованно организационно-методический подход к формированию управленческой политики пищевого предприятия в части определения экономических результатов деятельности, которые предусматривают обязательный учет цели, задания, требования, этапов формирования, объекты и элементы определения результата, и способствует повышению качества учетного обеспечения процесса формирования экономических результатов.

Получала развитие трактовка экономических категорий «экономического результата» и «прибыли» предприятия, где экономический результат характеризует качественные и количественные показатели результативности хозяйственной деятельности предприятия, а прибыль - позитивное (положительное) значение финансового результата, что свидетельствует о высокой результативности хозяйственной деятельности и эффективном использовании капитала

Обоснована система факторов влияния на результаты экономической деятельности пищевого предприятия влияют: уровень безубыточности, ликвидности, платежеспособности и финансовой стойкости.

Развита сущность необходимости исследования экономических результатов деятельности пищевых предприятий, которая заключается в экономической эффективности производства, зависит от объемов производства, объемов реализованной продукции, прибыли, ресурсов и материальной базы.

Ключевые слова: управление, финансовое планирование, пищевые предприятия, экономические результаты, прибыль.

SUMMARY

Shevchuk S.V. Management by the economic results of activity of food enterprises. - Manuscript.

Dissertation on competition of scientific degree of candidate of economic sciences on speciality 08.00.04 is economy and management by enterprises (after the types of economic activity). Odessa national academy of food technologies, Odessa, 2014.

Dissertation is devoted to the ground of theoretical and methodical bases and development of practical recommendations in relation to realization of mechanisms of management by the economic results of activity of food enterprises.

Conception of forming of mechanism of management by the economic results of activity on food enterprises is developed in work; interpretation of economic categories of «economic result» and «income» of enterprise is developed; the methodically-informative tool of management by the economic results of activity on food enterprises is improved; methodical approach in research of level of management by the economic results of activity of food enterprises is improved; organizationally-methodical approach to forming of administrative policy of food

enterprise is certain; the analysis is done economic development status of food enterprises and features of management by their economic results of activity; the component systems of factors of influence on the results of economic activity of food enterprise are exposed; essence of necessity of research of economic results of activity of food enterprises is complemented.

Keywords: management, financial planning, food enterprises, economic results, income.

